

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilno Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 30 -- Din, za naročnike v inozemstvu 40 -- Din letno. Posamezna številka po 1 -- Din.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpisne službe je plačati po 75 para za vsako peti-vrstno. Priloge stanejo poleg poštneine še 25 Din.

Telefon uredništva št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne peti-vrste, če se tiska enkrat 75 para za nadaljnja uvrčenja primeren popust. Oznanila sprejema upravništvo lista.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6./I.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštnine.

12. XI. 1920.

Domovina, vedno mislim nate
in na neosvobodjene brate!

Kongres državnih nameščencev v Beogradu.

Dne 29. in 30. oktobra t. l. se je vršil kongres delegatov drž. nameščencev iz cele države. V splošnem je bil ta kongres silno slabo aranžiran. Vršil se je v dvorani poštno-brzojavnega Udruženja v Braničarski ulici ki si jo našel šele po dolgotrajnem povpraševanju in iskanju na skrajni periferiji mesta v bližini svetovsavske cerkvice, skrito na nekem blatnem dvorišču, ki si ga pregazil le s težavo. Mar se je hotelo tako dokumentirati vso mizerijo javnih nameščencev.

V dvorani je bilo sicer polno delegatov iz pokrajine, niso pa bili prisotni javni nameščenci iz Beograda, ki jih je tamkaj več tisoč. Skrajna je taka indolencija in kaže popolno brezbriznost za stanovske interese, ki pa je v takem slučaju, ko gre za pomoč v skrajnih materialnih neprilicah, nerazumljiva in neodpustljiva. Ali pa mar tamošnje uradništvo ne potrebuje glede svojega gromotnega položaja javnega protestnega zborovanja?

Kongres je bil sklican v skrajno neugodnem času. V Beogradu je bila odsotna večina ministrov in od teh najmerodajnejši, Parlament prazen, poslanci doma. Bolj nerodnega trenutka za sklicanje uradniškega kongresa si ne moremo misliti. Celo odsek zakonodajnega odbora ni imel one dni svojih sej in niti referent zakonodajnega odbora prof. Reisner ni bil v Beogradu. Na kongres je prišla k pozdravu edinole deputacija invalidov... Novine so do malih izjem vse močale, ozir. se omejile na malenkostne notice.

V takih prilikah in v takem miljeju je otvoril kongres v nedeljo 29. okt. predsednik Udruženja državnih nameščencev dr. Mihajlo Jovanović, po svojem poklicu šef budžeta odelenja v ministrstvu financ. V začetku svojega nagovora

je pozdravil prisotne delegate in iznesel vso zgodovino uradniškega zakona v zakonodajnem odboru. Pripominja, da je bila največja borba za § 4., ki ga je hotela vlada formulirati: Ne more biti uradnik, ki deluje proti pravni spremeni državne oblike. Kaka bi bila stalnost uradnika pri današnjih političnih prilikah in pri takem zakonu, lahko si je predstavljati. Zato je uspelo, da se je ta člen ublažil in premenil tako, da glasi: — proti nasilni spremeni državne oblike.

Še so nerešene politične pravice, a je upati tudi v tem znižu najširših pravic.

Po uradniškem zakonu se dele javni nameščenci na:

- a) činovnike
- b) zvaničnike,
- c) sluga.

Pri uradništvu bodo 3 kategorije:

1. s popolno fakultetsko izobrazbo (diploma na visoki šoli);

2. z izpitom zrelosti kake srednje šole;

3. s 4 razredi srednje ali nižje strokovne šole, tu se uvrščajo tudi bivši podčastniki z 12 leti službe.

Vsaka kategorija bo imela podkategorije, ki se bodo uredile s posebnimi uredbami za vsako poedino stroko; ker ima vsaka stroka svoje posebne prilike in zahteve.

Oni uradniki, ki imajo izpit zrelosti, ne pa fakultetske izobrazbe, ampak 1—2 leti kakega posebnega tečaja po maturi, prejemale bodo 10% dodatek k plači. Z ozirom na plačo bo po letih službe 9 grup.

Po zakonu bo uradništvu osigurana stalnost, in to je moralni del tega zakona. Kar se tiče materialnega, bo plača v zlatem dinarju, ki ne bo preračunan po borzni ceni, ampak ga bo o priliki proračuna odredil finančni minister. Za sedaj je določeno, da bi bil pri višjih grupah koeficient 42½.

Po predsednikovem nagovoru se je oglasilo k besedi več govornikov, ki so v bistvu vsi zahtevali čim najhitrejšo rešitev činovniškega zakona.

Nato je prof. Milošević iz Kragujevca ostro govoril proti pro-

tekcionizmu. Navedel je slučaj, ko je bil profesor premeščen radi nesposobnosti na predlog ravnateljev, a čez kratek čas (s 3 leti službe) je prišel kot nadzornik inšpicirat dotičnega ravnatelja. Zahteva čiščenja med uradništvom, ker se nahaja med njimi mnogo ljudi brez vsake kvalifikacije, so slučaj, da so šoferji, natakariji itd. prišli potom protekcije svoje stranke do činovniškega položaja.

Ko je nato udeleženec kongresa osebno napadel nekega člana prezidija, češ, da se ti očitki tičejo tudi nega, je nastal tak vihar, da je moral biti kongres prekinjen do popoldneva. Ne ravno nenavaden prizor za dotičnega, ki je že bil na kaki skupščini tam doli...

Popoldan je prvi govoril predsednik Osrednje Zveze za Slovenijo g. nadupravitelj Maks Lilleg. Pozdravlja navzoče in naglašuje, da kolegi, ki so ga poslali, pričakujejo pozitivnih rezultatov. Zakon ni idealen, a more se popraviti, izjavlja da prečani imajo že svoj zakon, pa jim to ni najvažnejše, ker smo vsi solidarni da izvojujemo zakon za one tovariše v Srbiji, ki še nimajo zakona, ki jim daje stalnost. Vse uradništvo brez razlike tišči materialno stanje. Zahteva nabavni prispevek in povišanje draginskih doklad. Uradništvo je do skrajnosti zadovoljeno, prav posebno kritikuje maksimiranje rodbinskih doklad nižjih nameščencev. Navaja slučaj, kako se je v Ljubljani na straži onesvestil stražnik in je bilo zdravniško ugotovljeno, da zaradi — praznega želodca. Navaja drug slučaj, ko je šel mož kot finančni organ na severni granici na službo, pa kose je vrnil, je našel ženo mrtvo. Šla je prostovoljno v smrt, ker ni imela dati deci česa jesti. Predlaga povišek trošarin na alkohol za 1 Din, iz katerega poviška bi dobil finančni minister čez eno milijardo Din, a za realizacijo zahtev javnih nameščencev se potrebuje samo tri četrtine milijarde. (Burno odobranje.)

Dr. Benković (Zagreb) se v imenu hrvatskega Saveza pridružuje besedam predgovornikovim in izjavlja popolno solidarnost. Naglašuje nepravilno stališče, da je Zagreb uvrščen v II. draginski razred, akoravno je življenje tam dražje kot v Beogradu. V nadaljnjem zahteva izplačilo stanarine tudi onemu uradništvu, ki je dosedaj ne prejema.

Tem izvajanjem se pridružuje dr. Karlović v imenu činovniškega udruženja v Zagrebu. Naglašuje, da finančni minister mora najti sredstev, da omogoči tudi državnim nameščencem da imajo dohodke po potrebah, kakor ostalih 12 milijonov prebivalstva regulira svoje dohodke po svojih potrebah. Sedaj se opaža malenkostno padanje cen, a kaj to koristi, ker so cene od zadnje regulacije draginskih doklad narastle za 150%.

Prof. Zelenik (Ptuj) se prključuje besedam predgovornikov in izjavlja v imenu svoje organizacije, da je nujna odpomoč potrebna. Izvede naj se takojšnja realizacija zahtev javnih nameščencev, ker tako ne more iti naprej, sicer omagajo vsi državni nameščenci v delu za državo.

Nadupravitelj g. Joža Bekš (Ljubljana) opozarja, da se mora zajedno s predlaganimi poviškimi regulirati tudi naredba o potnih stroških in dietah, ker so normirani zneski že davno preniški in nikakor ne odgovarjajo več dejanskim življenjskim razmeram.

Predsednik bosanskega Saveza ravnatelj g. Čuković (Sarajevo) hoče junktim med uradniško pragmatiko in zakonom o draginskih dokladah. Dodatki pridejo vedno 6 mesecev prekasno. Predlaga ukinitje draginskih razredov in naj imajo vse pokrajine iste draginske doklade. Ako kdo na deželi manj troši za sebe, potrebuje temveč za šolanje dece v mestu.

Več govornikov govori v istem zmišlu in k istemu predmetu: za enake dolžnosti enake pravice. Neki delegat iz Južne Srbije zahteva za ta teritorij specialne doklade radi napornega in nevarnega službovanja.

Prof. Katunarić (Split) iznaša grozno stanje dalmatinskega urad-

LISTEK.

Okrogla pisava.

Sestavil Ferdo Juvanec.

V treh ličnih zvezkih je izdala letos »Učiteljska tiskarna« zvezke za okroglo pisavo. Dosedaj še nismo imeli slovenskih zvezkov za to pisavo. Tako smo se tudi na tem polju osamosvojili.

Zvezke je za tisk prav okusno priredil Ferdo Juvanec, ki je vsakemu zvezku pridelal spredaj primeren uvod in pojasnilo glede posameznih potez in držanja peresa kar posebej kažejo skice.

Vsak zvezek ima ovojni papir v posebni barvi, iz močnega papirja in tudi notranja oprema glede papirja je prav solidna.

Zvezke je odobrila pokrajinska uprava za Slovenijo — oddelek za prosveto in vero — v Ljubljani z odlokom z dne 25. januarja 1922, št. 358, za uporabo na učiteljskih, osnovnih, meščanskih in srednjih šolah.

Slovensci nismo imeli zvezkov z vzorci za okroglo pisavo. Nujna potreba, da se mladina vadi v pisanju te lične pisave je

napotila avtorja, da je sestavil navedene zvezke, ki obsegajo tri zvezke po 16 strani. V prvem zvezku so po genetiškem redu razvrščene vse male črke, in sicer pri vsaki črki: pisni elementi, črke in primerna beseda. Na 15 strani so male tujke in vsa ločila na 16 strani pa rek kot pisna vaja. Drugi zvezek vsebuje istotako v genetiškem redu vse velike črke s primernimi lastnimi imeni, na 16 strani pa velike tujke.

V tretjem zvezku so na štirih straneh vse številke, razvrščene v tri skupine. 5. str. nosi ime naše države, ostalih 11 strani pa je praznih za poljubne vaje v pisanju okrogle pisave.

Nov korak k izpopolnitvi vsestranske zaloge zvezkov moramo toplo pozdravljati.

Šolska vodstva opozarjamo na novo izišle zvezke, ki jim bodo gotovo dobrodošli, posebno ker smo bili dosedaj navezani na tuje vzorce in zaloge.

Pri tej priliki pa opozorimo šolska vodstva na znaten popust, ki ga imajo, če sama direktno naročajo pri »Učiteljski tiskarni« v večjih množinah zvezke, katere ima ista v zalogi in opozarjamo na zadnji cenik »Učiteljske tiskarne«. S tem

popustom se lahko na ta način založi tudi revne učence z zvezki.

»Učiteljska tiskarna« daje procentualni del dobička od šolskih zvezkov »Jugoslovanski Matici«. —k.

MILAN SKRBINŠEK:

Čitanje in deklamacija v šoli.

(Konec.)

Jakost. — Dvojno je mogoče to pesem doživeti, ali čisto neodvisno od gotove predstave, ali pa v zvezi s prizorom ko gledaš pesnika, ki stoji v samotni ob Soči v težkih mislih. — V prvem slučaju bom glasen v drugem pa tih, a v obeh slučajih v drugem delu tišji nego v prvem in pričeniš s prehodom v tretjega rastoč navzgor.

Kakor smo videli, se začetne štiri vrstice »Soče« v sredini pesnitve, koncem drugega dela ponove s čisto malo razliko v eni besedi. Ponovi se tudi peti začetni verz »Krasna si, hči planin!«... in sicer še dvakrat.

Za pravo prednašanje takšnih mest, ki se ponavljajo, postojti pravilo, ki seveda ni z ozirom na gotovo estetične potrebe čisto teoretično postavljeno, temveč izvira iz doživetja takšnih ponovitev.

Vzemimo na primer »Krasna si hči planin!« Pesnik zre v Sočo, v rodno reko, ki je posebno zani nekaj sila lepega in delj ko jo gleda, bolj je vzhičen nad njeno lepoto in vedno zopet se mu izvije iz srca vzklik »Krasna si hči planin!« Ker raste njegovo navdušenje, raste seveda tudi njegovo čisto fizično razburjenje in naravna posledca tega je, da je vzklik drugič močnejši ko prvič, in tretjič močnejši ko drugič. In tako smo ob enem tudi že izluščili iz doživetja takšnega mesta, ki se ponavlja, pravilo za njega prednašanje. Pravilo bi se glasilo: besede ali besedne skupine ki se kot celota zase ponavljajo, se ne smejo prednašati vedno enako temveč v čustvu, barvi in jakosti različno, naslanjaje se vedno na odstavek, ki mu sledi.

Doživetje je nekaj silo bogatega, obširnega je življenje samo, teorija pa nekaj zelo revnega omejenega, zato pravila, ki jih postavljamo kot direktive umetniškega prednašanja nikdar ne povedo vsega temveč so le kažipot v pravo smer. To občutimo živo ravno v našem slučaju.

Vzklik »Krasna si, hči planin!« sledi v okviru prvega dela pesnitve v radosti, vedno boli navdušenemu opisu lepote re-